

STEP-Z: STOPPEN MET ROKEN IN DE EERSTE LIJN BIJ PATIËNTEN MET KANKER – ZIEKENHUISSAMENWERKING

OVER STEP-Z

STEP staat voor Stoppen met roken in de Eerste lijn voor Patiënten met kanker. STEP-Z is het vervolgproject, waarbij de Z staat voor ziekenhuissamenwerking. Het doel is het verbeteren van de samenwerking tussen ziekenhuis en huisartsenpraktijk bij stoppen-met-rokenzorg voor patiënten met kanker.

STEP-Z werd uitgevoerd door de afdeling Eerstelijns geneeskunde en Langdurige Zorg (ELZ) van het UMCG en de afdeling Huisartseneeskunde van het UMC Utrecht, in samenwerking met de afdelingen Longziekten en Tuberculose, Urologie en Keel-, Neus- en Oorheelkunde in het UMCG in 2025/2026.

WAAROM STEP-Z

- Roken vermindert de effectiviteit van kankerbehandelingen zoals chemotherapie.
- Roken verhoogt de kans op complicaties zoals slechte wondgenezing.
- Roken verhoogt de kans op hart- en vaatziekten, het ontstaan van nieuwe tumoren en recidieven.
- Stoppen-met-rokenzorg (SMR-zorg) zou daarom aan alle patiënten met kanker moeten worden aangeboden.
- In het ziekenhuis wordt stoppen met roken (SMR) vaak wel genoemd, maar wordt geen begeleiding ontbreekt.
- Veel huisartsenpraktijken bieden laagdrempelige begeleiding bij SMR, maar rijgen weinig verwijzingen.
- Huisartsen ervaren een SMR-advies en verwijzing vanuit de tweede lijn als ondersteunend.
- Proactieve of warme verwijzing vergroot de kans dat patiënten daadwerkelijk stoppen.
- Betere samenwerking kan de SMR-zorg toegankelijker en consistentere maken.

DE STEP-Z WERKWIJZE

STAP 1: SMR-ADVIES IN HET ZIEKENHUIS

De arts en/of verpleegkundige geeft een Very Brief Advice (VBA) en bespreekt het belang van stoppen met roken in relatie tot de behandeling.

STAP 2: PROACTIEVE VERWIJZING NAAR DE EERSTE LIJN

De zorgverlener vertelt de patiënt dat hij/zij de huisartsenpraktijk kan benaderen voor SMR-zorg.

STAP 3: COMMUNICATIE NAAR DE HUISARTS

De zorgverlener beschrijft in een brief naar de huisarts (bijvoorbeeld met behulp van een SmartPhrase) dat:

- Er een SMR advies is gegeven
- De patiënt is geadviseerd hierover contact op te nemen met de huisartsenpraktijk
- De huisarts(enpraktijk) de patiënt actief zou kunnen benaderen hierover
- Eventueel kan ook worden vermeld of de patiënt gemotiveerd is voor SMR.

DE STEP-Z EVALUATIE

Om de STEP-Z werkwijze te evalueren interviewden we 13 zorgverleners uit de eerste en 11 zorgverleners uit de tweede lijn. De belangrijkste bevindingen staan hieronder op een rijtje.

ERVARINGEN EERSTE LIJN

POSITIEVE ERVARINGEN

- ✓ Het bespreken van SMR in het ziekenhuis vergemakkelijkt het vervolgesprek in de huisartsenpraktijk
- ✓ ASS/POH voelen zich bekwaam en gemotiveerd om SMR-zorg te bieden.
- ✓ SMR-zorg in de huisartsenpraktijk wordt ervaren als persoonlijk, laagdrempelig en flexibel.
- ✓ Een korte verwijsbrief is een passende vorm van communicatie
- ✓ Een brief zorgt voor zicht en bewustwording van rokende patiënten met kanker.
- ✓ Een duidelijke oproep tot actie voorkomt dat informatie gemist wordt.
- ✓ Proactieve benadering van patiënten verlaagt drempels voor deelname aan begeleiding.

BELEMMERENDE FACTOREN

- De werkwijze doet onvoldoende recht aan variatie tussen huisartsenpraktijken: niet iedere praktijk biedt zelf SMR-zorg aan.
- Tijdsdruk en volle spreekuren zorgen voor terughoudendheid om (nog) niet-gemotiveerde patiënten actief te benaderen en in te plannen
- Huisartsen voelen weerstand bij een te dwingende formulering van de verwijsbrief (bij voorkeur niet 'verzoek om patiënt te benaderen voor SMR-zorg')
- Binaire rapportage van motivatie (wel/niet gemotiveerd) kan leiden tot onderbehandeling van twijfelende patiënten

ERVARINGEN TWEDE LIJN

POSITIEVE ERVARINGEN

- ✓ De STEP-Z werkwijze is inhoudelijk zinvol en passend bij oncologische zorg en het project zorgde voor hernieuwde aandacht voor het belang van SMR-zorg
- ✓ De STEP-Z werkwijze is haalbaar en praktisch uitvoerbaar en ondersteunt bij structurele toepassing van SMR-zorg
- ✓ Het Very Brief Advice is goed inpasbaar
- ✓ De SmartPhrase helpt bij het snel en consistent vastleggen en overdragen van informatie

BELEMMERENDE FACTOREN

- Door tijdsdruk in de spreekkamer lukt het niet altijd om een VBA te geven.
- Er is soms twijfel over motivatie of belastbaarheid van patiënten kort na diagnose.
- Mogelijk ontoereikend bij patiënten met lage gezondheidsvaardigheden, lage SES of complexe verslavingsproblematiek
- De verwijsbrief kan voor extra administratieve handelingen zorgen.
- Er is onduidelijkheid over opvolging van de werkwijze door de huisartsenpraktijk.

HOE VERDER NA STEP-Z?

De onderzoekers van ELZ gaan aan de slag met de opgedane kennis en ervaringen om de SMR-zorg voor patiënten met kanker te verbeteren. Daarbij zal binnen de Academische Werkplaats Huisartsgeneeskunde Noord-Oost Nederland worden onderzocht of het mogelijk is om de werkwijze in te passen in meer algemene regionale samenwerkingsafspraken tussen de eerste en tweede lijn.

Stappen die daarbij aan de orde zouden kunnen komen zijn:

- Inzicht krijgen in acceptatie en uitvoerbaarheid bij huisartsen
- Onderzoeken hoe vaak proactieve verzoeken daadwerkelijk worden opgevolgd
- Het perspectief van patiënten betrekken. Met name inzicht in hoe patiënten de proactieve benadering door de huisarts ervaren, kan bijdragen aan verdere optimalisatie van de werkwijze

Voor afdelingen die al werken met de STEP-Z werkwijze kunnen de volgende aanbevelingen helpen bij duurzame borging binnen de afdeling:

- Aanstellen van een implementatie-ambassadeur
  - Draagt de werkwijze actief uit
  - Coördineert en evalueert de toepassing
  - Fungeert als aanspreekpunt
- Heldere taakverdeling
  - Arts: Very Brief Advice
  - Verpleegkundig consulent: verdiepend gesprek, verwijzing en administratieve afhandeling (indien faciliteiten aanwezig)
- Zorgen voor een overzicht van verwijsmogelijkheden voor SMR buiten de huisartsenpraktijk
  - Voor situaties waarin begeleiding via de huisarts minder passend is (bijv. als de huisartsenpraktijk geen SMR aanbiedt of bij complexe verslaving), bij voorkeur is dit overzicht online beschikbaar en up to date.

STEP-Z: STOPPEN MET ROKEN IN DE EERSTE LIJN BIJ PATIËNTEN MET KANKER – ZIEKENHUISSAMENWERKING

VRAGEN OVER STEP-Z?

Neem contact op met Ruben Bouma (r.bouma02@umcg.nl) of Mariken Stegmann (m.e.stegmann@umcg.nl)